

Analiza strukture dohotka biljne proizvodnje prema FADN sustavu

Višnić, Aleksandar

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:254890>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-20**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Aleksandar Višnić

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonomika

**Analiza strukture dohotka biljne proizvodnje
prema FADN sustavu**

Završni rad

Osijek, 2022.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Aleksandar Višnić

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonomika

**Analiza strukture dohotka biljne proizvodnje
prema FADN sustavu**

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. prof. dr. sc. Ljubica Ranogajec, mentor
2. prof. dr. sc. Jadranka Deže, član
3. doc. dr. sc. Ana Crnčan, član

Osijek, 2022.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda, smjer Agroekonomika

Završni rad

Aleksandar Višnić

Analiza strukture dohotka biljne proizvodnje prema FADN sustavu

Sažetak:

Sustav poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka (FADN), temelji se na prikupljanju proizvodnih, ekonomskih i financijskih podataka s reprezentativnog uzorka poljoprivrednih gospodarstava. Prikupljene uzorke naknadno se svrstava u određene skupine prema određenim kriterijima, koji se odnose na veličinu, vrstu proizvodnje i regiju. Cjelokupni proces radi se s ciljem kako bi poljoprivredni proizvođači bez velikih poteškoća mogli jednostavno utvrditi i analizirati financijski rezultat, te si na taj način olakšati poslovanje. Tijekom provođenja FADN istraživanja prikupljaju se i podaci o dohotku, čija je obrada i analiza temelj ovog završnog rada. U ovom završnom radu detaljno su obrađeni i analizirani podaci o dohotku u biljnoj proizvodnji na području Republike Hrvatske. Podaci o dohotku preuzeti su sa službene stranice Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka. Obrađeni i analizirani podaci se odnose na dohodak u ratarstvu, povrćarstvu i cvjećarstvu, vinogradarstvu i vinarstvu, te voćarstvu i maslinarstvu za razdoblje od 2014. do 2018. godine.

Ključne riječi: Sustav poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka (FADN), biljna proizvodnja, dohodak

24 stranice, 7 tablica, 8 grafikona, 2 slike, 12 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek i u digitalnom repozitoriju diplomskih i završnih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
Undergraduate university study Agriculture, course of Agroeconomics

BSc Thesis

Analysis of crop production income structure according to FADN system

Summary:

The Agricultural Accounting Data System (FADN) is based on the collection of production, economic and financial data from a representative sample of agricultural holdings. The collected samples are subsequently classified into certain groups according to certain criteria, related to size, type of production and region. The entire process is done with the aim that agricultural producers can easily determine and analyze the financial result without much difficulty, and in this way make their business easier. During the FADN research, income data is also collected, the processing and analysis of which is the basis of this final paper. In this final paper, the data on income in crop production in the Republic of Croatia were processed and analyzed in detail. Income data were taken from the official website of the Agricultural Accounting Data System. The processed and analyzed data refer to income in agriculture, vegetable and flower growing, viticulture and winemaking, and fruit growing and olive growing for the period from 2014 to 2018.

Keywords: Agricultural Accounting Data System (FADN), crop production, income

24 pages, 7 tables, 8 graphs, 2 pictures, 12 literary references

BSc Thesis has been stored: in the Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek and in the digital repository of graduate and final theses of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. MATERIJAL I METODE	2
3. REZULTATI I RASPRAVA	3
3.1. FADN u Republici Hrvatskoj.....	5
3.2. Prikupljanje i kontrola podataka unutar FADN istraživanja.....	6
3.3. Pravilnik o provedbi Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka	9
3.4. Troškovi biljne proizvodnje	10
3.5. Analiza dohotka u Republici Hrvatskoj za biljnu proizvodnju.....	11
3.6. Analiza bruto prihoda u biljnoj proizvodnji za razdoblje od pet godina.....	16
3.7. Analiza neto prihoda u biljnoj proizvodnji za razdoblje od pet godina	19
4. ZAKLJUČAK	23
5. POPIS LITERATURE	24

1. UVOD

Sustav poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka (FADN), temelji se na prikupljanju proizvodnih, ekonomskih i financijskih podataka s reprezentativnog uzorka poljoprivrednih gospodarstava koji se naknadno svrstavaju u skupine s obzirom na veličinu, vrstu proizvodnje i regiju, sve s ciljem kako bi poljoprivredni proizvođači bez poteškoća utvrdili i analizirali financijski rezultat, te si na taj način olakšali poslovanje. Provođenje FADN istraživanja obaveza je koju ima Republika Hrvatska i sve članice Europske unije. Nakon provedenog istraživanja, države članice imaju podatke koje šalju u Upravu za poljoprivredu i ruralni razvoj. Ti podaci se dalje analiziraju i na temelju rezultata se donosi Zajednička poljoprivredna politika Europske unije.

Kako bi se osigurala kvaliteta i ispravnost plana pri odabiru poljoprivrednih gospodarstava koja sudjeluju u istraživanju, provodi se nadzor kojeg obavlja Nacionalni FADN odbor. Odbor imenuje ministar, a čine ga predstavnici Ministarstva poljoprivrede, te predstavnici mnogih važnih institucija koje su sa svim drugim članovima odbora odgovorne za kvalitetno i ispravno provođenje FADN istraživanja.

Prikupljanje podataka za godišnje FADN istraživanje na osnovu legislative i metodologije Europske unije, provodi Agencija za suradnju u svim državama članicama. Svrha prikupljanja podataka je olakšano utvrđivanje dohodovnog položaja i učinkovitosti poljoprivredne proizvodnje na poljoprivrednim gospodarstvima. Na osnovu toga Nacionalni FADN odbor daje određene smjernice o temeljnim dijelovima istraživanja kao što je primjena tipologije poljoprivrednih gospodarstava Europske unije i odabir gospodarstava koja će sudjelovati u istraživanju.

Tijekom provođenja FADN istraživanja prikupljaju se i podaci o dohotku, čija je obrada i analiza temelj ovog završnog rada. U ovome radu su analizirani podaci o dohotku u biljnoj proizvodnji za razdoblje od pet godina. Grane biljne proizvodnje za koje je analiziran dohodak su: ratarstvo, povrćarstvo i cvjećarstvo, vinogradarstvo i vinarstvo, te voćarstvo i maslinarstvo. Podaci o dohotku objašnjeni su i prikazani tablično i grafički kako bi se bez poteškoća moglo prikazati njegovo kretanje, te objasniti razloge nastalih oscilacija u njegovom ostvarivanju tijekom promatranog petogodišnjeg razdoblja.

2. MATERIJAL I METODE

Pri pisanju završnog rada korištena je znanstvena i stručna literatura, te referentni web izvori iz područja računovodstva i strukture troškova. Podaci o dohotku preuzeti su sa službene stranice Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka (www.fadn.hr) odakle su povučeni podaci o dohotku u ratarstvu, povrćarstvu i cvjećarstvu, vinogradarstvu i vinarstvu, te voćarstvu i maslinarstvu za razdoblje od 2014. do 2018. godine.

Metode primijenjene pri pisanju ovoga rada su metode analize, sinteze i komparacije. Svi podaci u ovome radu su prikazani tablično i grafički, te obrađeni u programu Excel.

3. REZULTATI I RASPRAVA

Prema Službenoj stranici Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka (www.fadn.hr), ovaj sustav se temelji na prikupljanju proizvodnih, ekonomskih i financijskih podataka s reprezentativnog uzorka poljoprivrednih gospodarstava, svrstanih u skupine s obzirom na veličinu, vrstu proizvodnje i regiju. Djelatnici Ministarstva poljoprivrede, te Uprave za stručnu podršku razvoju poljoprivrede obavljaju prikupljanje podataka na određenom uzorku poljoprivrednih gospodarstava. Prikupljeni podaci naknadno se obrađuju, te koriste prilikom kreiranja poljoprivredne politike na razini Republike Hrvatske i Europske unije. Prema podacima sa Službene stranice sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka (www.fadn.hr) navodi se kako se FADN sustav Europske unije temelji na godišnjem prikupljanju proizvodnih, ekonomskih i financijskih podataka s uzorka poljoprivrednih gospodarstava. Uzorci s poljoprivrednih gospodarstava klasificiraju se prema određenim kriterijima ekonomske veličine gospodarstva, vrsti poljoprivredne proizvodnje, te regionalnoj pripadnosti. Svim državama članicama obveza je provođenje istraživanja i prikupljanje, te obrada podataka. Obradene podatke države članice šalju u Upravu za poljoprivredu i ruralni razvoj gdje se oni dalje analiziraju te na temelju rezultata donosi Zajednička poljoprivredna politika Europske unije. Sukladno legislativi i metodologiji Europske Komisije, za provođenje FADN istraživanja u državama članicama nadležne su Agencije za vezu, a u Republici Hrvatskoj funkciju Agencije za vezu ima Ministarstvo poljoprivrede kao tijelo državne uprave koje obavlja mnoge zakonske i druge poslove vezane uz poljoprivredu i njen napredak.

Crnčan i Ranogajec (2012.) navode kako je cilj uvođenja i provedbe Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka na komercijalnim poljoprivrednim gospodarstvima praćenje i vrednovanje proizvodnih, ekonomskih i financijskih rezultata. Kako bi se utvrdio utjecaj Zajedničke poljoprivredne politike na poljoprivredu u državama članicama Europske unije, povećala se potreba za informacijama o postojećem stanju poljoprivrednog sektora, pa je na osnovu toga 1965. godine utemeljen Sustav poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka kako bi poljoprivredni proizvođači mogli utvrditi i analizirati financijski rezultat, te na taj način olakšati cjelokupno poslovanje.

FADN sustav podrazumijeva izvor mikroekonomskih podataka s poljoprivrednih gospodarstva te predstavlja nezamjenjivi alat za kreiranje zajedničke poljoprivredne politike Europske unije.

U FADN sustavu podaci se prikupljaju na tri razine, a to su ekonomska veličina gospodarstva, tip proizvodnje i struktura proizvodnje. Prema Priručniku za tumačenje izvješća za poljoprivredna gospodarstva, ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (EVPG) definira se kao ukupna vrijednost proizvodnje na gospodarstvu koja se prikazuje kao standardni ekonomski rezultat. Priručnik za tumačenje izvješća za poljoprivredna gospodarstva koji je vrlo važan za jačanje i povećanje koristi od FADN-a, navodi kako je tip proizvodnje poljoprivrednog gospodarstva definiran poljoprivredom kao osnovnom aktivnosti na gospodarstvu i njenom važnosti. Određuje se kvantitativno kao udio standardnog outputa određene proizvodnje u ukupnom standardnom outputu gospodarstva, a sama struktura proizvodnje odnosi se na to koliko se kvalitetno iskorištavaju resursi, točnije poljoprivredne površine. U FADN sustavu također se prate i prikupljaju podaci vezani uz dohodak koji je predmet analize ovog završnog rada. Prema hrvatskoj enciklopediji (www.enciklopedija.hr) dohodak predstavlja ukupan iznos sredstava koji može biti u novčanom i nenovčanom obliku, koji služi za potrošnju i štednju u ekonomskoj jedinici, te bez njega nema napretka. Dohodak kao takav proistječe iz pružanja proizvodnih čimbenika kojima se raspolaže u procesu proizvodnje ili pak iz transfernih primanja koje ekonomska jedinica ostvaruje. Razlikuju se primarni, sekundarni i raspoloživi dohodak, a kako se navodi (www.enciklopedija.hr), primarni dohodak predstavlja primanja koja ekonomske jedinice ostvaruju na temelju sudjelovanja u procesu proizvodnje, te dohodak što ga potražuju vlasnici za posudbu financijske imovine ili stavljanje materijalne imovine na korištenje drugoj institucionalnoj jedinici. Hrvatska enciklopedija također sekundarni dohodak tumači kao primanja koja ekonomskoj jedinici ostaju na raspolaganju i predstavljaju određenu vrijednost proizvodnih sredstava. Svi podaci vezani uz dohodak uvijek se prikupljaju kontinuirano iz razloga što je konstantno podložan promjenama, pogotovo u biljnoj proizvodnji u kojoj se dohodak ostvaruje sezonski što je i prikazano u nastavku ovoga rada. Važno je da se podaci prikupljaju pravilno kako bi se bez velikih poteškoća mogli uočiti problemi koji utječu na smanjivanje dohotka, ali i svi razlozi zbog kojih je dohodak u porastu. Na taj način, uz pravilno prikupljanje i analizu podataka može se direktno utjecati na buduće stanje dohotka u cjelokupnoj biljnoj proizvodnji i kontinuirano ići prema njegovom povećanju.

U nastavku ovoga rada analizirana je struktura dohotka biljne proizvodnje na području Republike Hrvatske u razdoblju od 2014. do 2018. godine, a kao temelj analize korištene su tablice čiji su podaci preuzeti sa Službene stranice Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka.

3.1. FADN u Republici Hrvatskoj

Uspostava FADN sustava u Republici Hrvatskoj obveza je koja proistječe iz Zakona o poljoprivredi (NN 118/18, 42/20, 127/20 i 52/21). Ministarstvo nadležno za poljoprivredu, kao tijelo odgovorno za ustrojavanje, organizaciju i stručnu provedbu FADN sustava, donijelo je Pravilnik o provedbi Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka, kojim su propisani način i uvjeti provedbe sustava (www.fadn.hr/organizacija).

Obveza sastavljanja temeljnih financijskih izvješća je regulirana Zakonom o računovodstvu (NN 109/07, 54/13), no korištenje računovodstvenih informacija temeljenih na tim izvješćima pri upravljanju poljoprivrednim gospodarstvom je nedostatno. Implementacija Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka - FADN na komercijalnim poljoprivrednim gospodarstvima ima za cilj praćenje i vrednovanje proizvodnih, ekonomskih i financijskih rezultata za interne i eksterne korisnike. Eksterni korisnici su Republika Hrvatska i Europska unija koji temeljem FADN podataka mjere utjecaj Zajedničke poljoprivredne politike na poljoprivredu u državama članicama Europske unije. Interni korisnici FADN informacija su vlasnici gospodarstava uključeni u FADN sustav (Ranogajec i sur. 2014.).

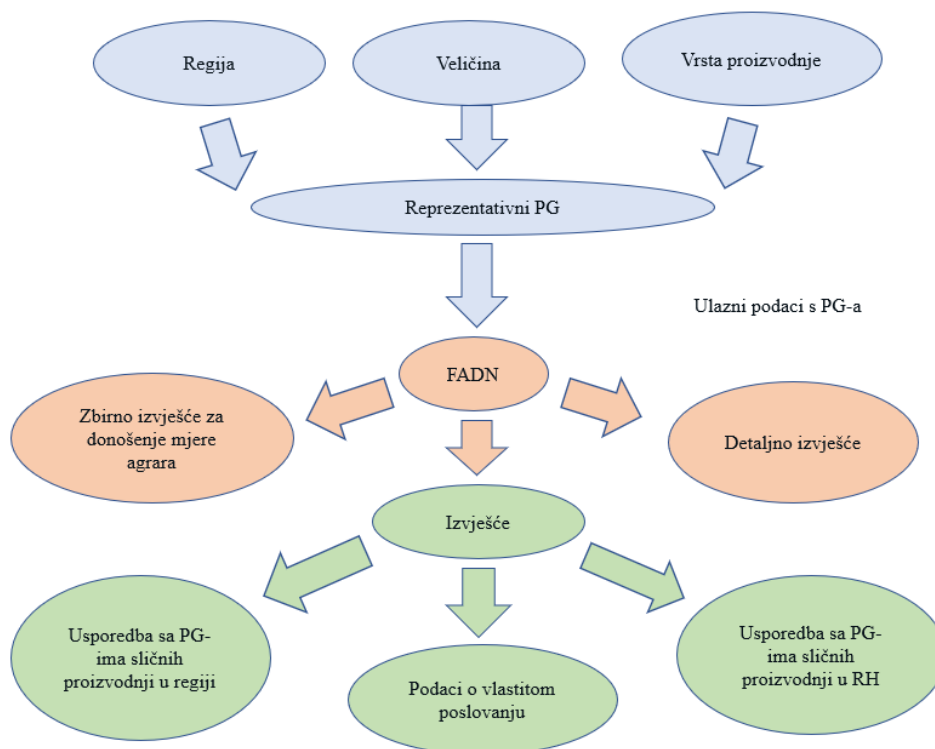
Ministarstvo poljoprivrede obavlja zadatke i poslove agencije za vezu, te provodi FADN istraživanje na cjelokupnom uzorku poljoprivrednih gospodarstava u Republici Hrvatskoj. Poljoprivredno gospodarstvo u FADN sustavu je komercijalno poljoprivredno gospodarstvo, te ono prema (www.fadn.hr/organizacija) ostvaruje dohodak u poljoprivrednim djelatnostima, te aktivno sudjeluje u FADN istraživanjima. Komercijalna poljoprivredna gospodarstva su potpuno razvijena poljoprivredna gospodarstva i kao takva osiguravaju glavnu aktivnost poljoprivrednika i određenu razinu prihoda koji je dostatan za održavanje vlastite egzistencije i egzistencije obitelji. Provedba i unapređenje FADN sustava financira se sredstvima Europske komisije.

Nad FADN sustavom provodi se određeni nadzor koji obavlja Nacionalni FADN odbor kojeg imenuje ministar, a odbor čine predstavnici Ministarstva poljoprivrede, Državnog zavoda za statistiku, Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Instituta za poljoprivredu i turizam Poreč, Instituta za jadranske kulture i melioraciju krša, Poljoprivrednog instituta u Osijeku, Ekonomskog instituta u Zagrebu

i poljoprivrednici. Nacionalni FADN odbor dužan je osigurati kvalitetu, te je odgovoran za ispravnost plana pri odabiru poljoprivrednih gospodarstava koja sudjeluju u istraživanju.

3.2. Prikupljanje i kontrola podataka unutar FADN istraživanja

Prema Rosić (2016.) sukladno legislativi i metodologiji Europske unije, za prikupljanje podataka u godišnjem FADN istraživanju odgovorna je Agencija za suradnju u državama članicama. Prikupljanje podataka obavlja se sa svrhom kako bi se s lakoćom utvrdio dohodovni položaj poljoprivrednih gospodarstava i odredila učinkovitost poljoprivredne proizvodnje. Organizacijska struktura prikupljanja podataka sastoji se od Nacionalnog odbora koji uključuje sve predstavnike agencije za suradnju i tijela koja su odgovorna za dovršetak financijskog izvješća. Navodi se kako Nacionalni odbor daje smjernice o temeljnim metodološkim aspektima istraživanja, kao što je primjena tipologije poljoprivrednih gospodarstava Europske unije i odabiru gospodarstava iz područja proučavanja. U nekim državama članicama slični odbori učinkovito djeluju i na regionalnoj razini. Također se navodi kako ključnu ulogu u cjelokupnoj organizaciji i provedbi FADN istraživanja u Republici Hrvatskoj ima Savjetodavna služba, koja se nalazi u sklopu Agencije za suradnju. U temeljnoj organizaciji i provedbi FADN sustava u Republici Hrvatskoj sudjeluju mnoga poljoprivredna gospodarstva koja su uključena u FADN sustav, Ministarstvo poljoprivrede, Savjetodavna služba, Državni zavod za statistiku, Agronomski fakultet u Zagrebu, knjigovodstveni uredi, Nacionalni FADN odbor i druge obrazovne, znanstvene i stručne institucije, te upravna tijela i ustanove.

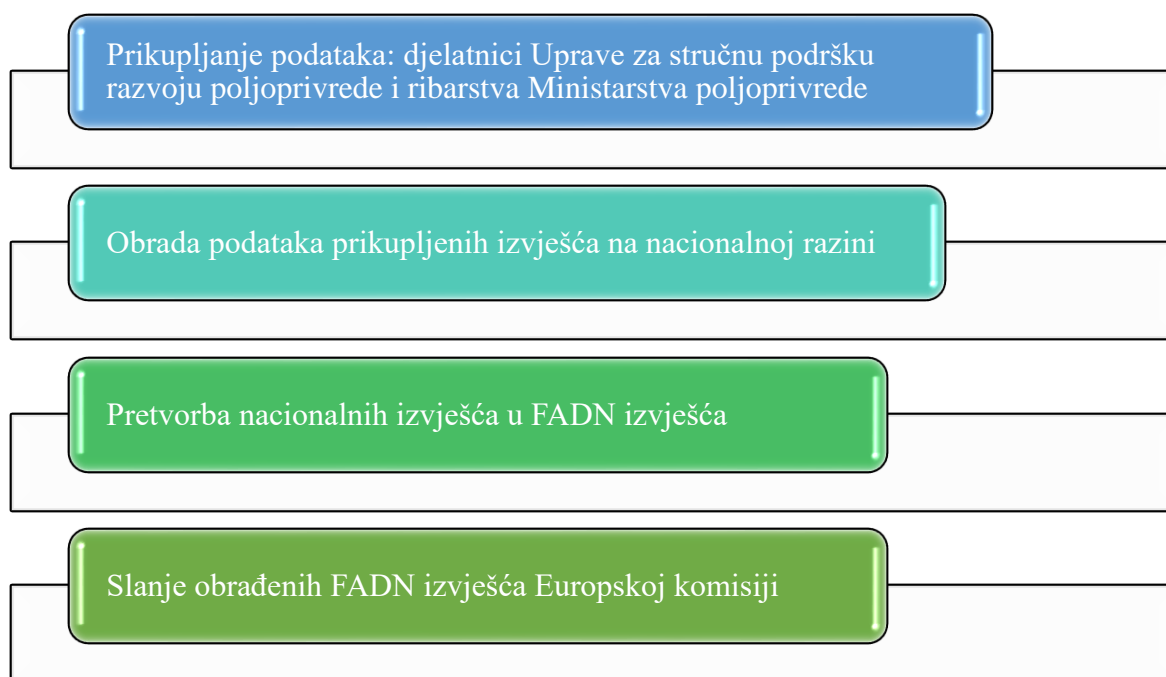

Shema 1. Kriteriji za odabir PG-a

U FADN istraživanju koje se provodilo 2021. godine prikupljeni su podaci za knjigovodstvenu 2020. godinu. U uzorak za provedbu istraživanja u 2021. godini statističkom metodom odabrano je 1.441 reprezentativnih poljoprivrednih gospodarstava, a podatke je prikupljalo 64 djelatnika Uprave za stručnu podršku razvoju poljoprivrede i ribarstva Ministarstva poljoprivrede.

Odabrana poljoprivredna gospodarstva predstavljaju 72.576 gospodarstva koja prema kriteriju ekonomske veličine i tipologije poljoprivrednih gospodarstava ulaze u statistiku. Okvir za utvrđivanje veličine uzorka za FADN istraživanje u 2021. godini utvrdio je Državni zavod za statistiku na temelju podataka Popisa poljoprivrede 2003., ažuriranih podacima Istraživanja o strukturi poljoprivrednih gospodarstava 2016. te podataka iz Upisnika poljoprivrednih gospodarstava. Svake godine sa odabranih poljoprivrednih gospodarstava prikuplja se više od 1.000 proizvodnih, ekonomskih i financijskih varijabli (<https://www.fadn.hr/metodologija/prikupljanje-podataka/>).

Kako navode Ranogajec i sur. (2014.) uključivanje poljoprivrednih gospodarstva u FADN sustav je dobrovoljno na način da djelatnik poljoprivredne savjetodavne službe sklapa ugovor s poljoprivrednim gospodarstvom o sudjelovanju u FADN istraživanju, kojim se ono obvezuje na davanje točnih podataka i poštivanje rokova dostave podataka.

Shema 2. Tijek informacija i izvješća unutar FADN sustava

Vremenski period prikupljanja podataka odvija se u periodu od 12 mjeseci. Međutim, u nekim državama članicama početak obračunske godine nije isti za sva poljoprivredna gospodarstva, pa se iz tog razloga vrijeme prikupljanja podataka može produžiti na više od 12 mjeseci. Rosić (2016.) navodi kako se odluke povezane s poljoprivrednom politikom Europske unije baziraju na kvalitetnim i ispravnim FADN podacima dok agencija za suradnju i Europska komisija imaju obvezu voditi nadzor o ispravnosti podataka i tako osigurati da svaka pogreška bude identificirana i ispravljena.

Prihvaćeni podaci koji su pravilno provjereni i nemaju pogreške, predstavljaju temelj od kojih se mogu izraditi standardni rezultati, ostale analize i izrađivati prognoze, a Rosić (2016.) navodi kako se na osnovu prikupljenih podataka sa gospodarstva, mogu periodično izdati zbirni rezultati, točnije standardni rezultati, koji se obračunavaju kao proračunati prosjeci i predstavljaju cijelu grupu obiteljskih gospodarstava u Republici Hrvatskoj ili bilo kojoj drugoj članici Europske unije.

3.3. Pravilnik o provedbi Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka

Ovim se Pravilnikom propisuju način i uvjeti provedbe Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka – Farm Accountancy Data Network (FADN), te on obuhvaća provedbu godišnjeg istraživanja o strukturi, proizvodnji, prihodima i rashodima poljoprivrednika, upravljanje doznačenim novčanim sredstvima, sve ključne institucije koje sudjeluju u organizaciji i provedbi FADN istraživanja, članstvo i poslove Nacionalnog FADN odbora, te uvjete za davanje anonimiziranih individualnih rezultata dobivenih FADN istraživanjem. Prema Odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske Ministarstvo nadležno za poslove poljoprivrede odgovorno je za organizaciju i stručnu provedbu, te kvalitetu i temeljitost FADN istraživanja (<https://narodne-novine.nn.hr/>).

Prema Pravilniku o provedbi Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka (<https://narodne-novine.nn.hr/>) nadležno Ministarstvo obavlja sljedeće aktivnosti:

- koordinira rad tijela uključenih u FADN
- informira i koordinira rad Nacionalnog FADN odbora
- koordinira izradu plana odabira (seleksijski plan) poljoprivrednika u reprezentativni uzorak za FADN istraživanje i dostavlja ga Europskoj Komisiji
- izrađuje plan organizacije i provedbe FADN istraživanja
- izrađuje obrasce i upute za prikupljanje podataka u FADN istraživanju
- obavlja poslove koordinacije i organizacije FADN istraživanja
- izrađuje popis poljoprivrednika koji sudjeluju u FADN istraživanju
- izrađuje popis knjigovodstvenih ureda koji su voljni i sposobni dostavljati podatke prikupljene FADN istraživanjem od poljoprivrednika
- organizira prikupljanje podataka na reprezentativnom uzorku poljoprivrednika
- obavlja kontrolu, obradu i verifikaciju prikupljenih podataka
- upravlja bazom FADN podataka i FADN mrežnom stranicom, te izračunava i objavljuje standardne rezultate FADN istraživanja
- izrađuje i dostavlja propisno ispunjena izvješća poljoprivrednika Europskoj komisiji

- izrađuje izvješća za nacionalne potrebe
- koordinira izradu koeficijenta standardnog prinosa, te koordinira i sudjeluje u izradi nacrtu prijedloga zakonskih i podzakonskih akata u dijelu koji se odnosi na FADN te daje prijedloge za njihovo unaprjeđenje
- prati zakonodavstvo Europske unije u području FADN-a i tipologije poljoprivrednih gospodarstava u sklopu Zajedničke poljoprivredne politike Europske unije
- sudjeluje u radu tijela Europske komisije i Vijeća Europske unije u dijelu koji se odnosi na FADN, te planira, kontrolira i namjenski koristi doznačena novčana sredstva Europske komisije za razvoj i rad FADN sustava.

Prema Pravilniku o provedbi Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka Nacionalni FADN odbor formira svaka država članica, a on je odgovoran je za odabir poljoprivrednika koji sudjeluju u FADN istraživanju. Ministar nadležan za poljoprivredu donosi odluku kojom se imenuju predsjednik i članovi Nacionalnog FADN odbora, a njega čine predstavnici Ministarstva poljoprivrede (pet članova), Državnog zavoda za statistiku (dva člana), predstavnik poljoprivrednih proizvođača (jedan član), predstavnici Agronomskog fakulteta u Zagrebu i Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek (po jedan član), predstavnik Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (jedan član), Instituta za poljoprivredu i turizam Poreč (jedan član), Instituta za jadranske kulture i melioraciju krša (jedan član), predstavnik Poljoprivrednog instituta Osijek (jedan član), te Ekonomskog instituta Zagreb (jedan član).

Kako navodi (<https://narodne-novine.nn.hr/>) Nacionalni FADN odbor obavlja sljedeće poslove, a to su odobravanje selekcijskih planova poljoprivrednika koji ulaze u reprezentativni uzorak FADN istraživanja, provođenje nadzora nad provedbom FADN-a u Republici Hrvatskoj, razmatranje pitanja vezana uz provedbu FADN-a, te donosi Poslovnik o svom radu.

3.4. Troškovi biljne proizvodnje

Prema FADN priručniku (<https://app.fadn.hr/docs/prirucnik>) u biljnu proizvodnju koja se ostvaruje na razini poljoprivrednog gospodarstva ubraja se proizvodnja višegodišnjih voćnih vrsta, vinove loze i maslina, te se uzgaja različito korisno bilje: sjemensko, sadno i merkantilno. Nadalje, tu se ubrajaju i egzistencijalno neophodne skupine proizvoda, kao što su žitarice,

industrijsko bilje, krmno bilje, povrće, gljive i mnoge druge biljke koje osiguravaju prehrambenu sigurnost stanovništva.

Kod bilježenja troškova biljne proizvodnje pojavljuju se troškovi sjemena i sadnog materijala, bez kojih proizvodnja nije moguća, te troškovi gnojiva i sredstava za zaštitu bilja, pa je potrebno utvrditi stvarne troškove koji nastaju prilikom nabavke inputa za proizvodnju koji su ostvareni u promatranom razdoblju. Stoga je potrebno utvrditi točno stanje zaliha repromaterijala na početku promatranog razdoblja, kako bi se mogao odrediti stvaran iznos troška koji je nastao u promatranom razdoblju i tako osigurati točnost i preciznost pri određivanju troškova biljne proizvodnje.

Najznačajniji troškovi koji nastaju u biljnoj proizvodnji su troškovi sjemena i sadnog materijala, te mineralnog i organskog gnojiva. U biljnoj proizvodnji neophodni su poboljšivači tla (vapnenac, treset i kompost), jer oni predstavljaju sredstva koja poboljšavaju fizikalna i kemijska svojstva tla. Zaštita i njega usjeva predstavlja zasigurno jednu od najvažnijih agrotehničkih mjera zaštite protiv bolesti, štetnika i nepovoljnih klimatskih uvjeta koji smanjuju prinose u biljnoj proizvodnji i tako negativno utječu na dohodak, a to su insekticidi, fungicidi, herbicidi, te zaštita od mraza. Ostali troškovi biljne proizvodnje se odnose na troškove ambalaže gotovih proizvoda kao što su boce i čepovi za vino, konopci, vezice, analiza tla, folije kao i troškove prodaje i marketinga gotovih proizvoda.

3.5. Analiza dohotka u Republici Hrvatskoj za biljnu proizvodnju

Dohodak se definira kao razlika primitaka i izdataka ili prihoda i troškova/rashoda u istom obračunskom razdoblju od 1. 1. do 31. 12. Prema FADN metodologiji može imati različite oblike, a u radu su analizirani slijedeći: bruto i neto prihod, neto dodana vrijednost i neto prihod po AWU (godišnja jedinica rada) te neto prihod po FWU, a značenje kratica je slijedeće:

- AWU, godišnja jedinica rada (engl. Annual Work Unit) predstavlja godišnje radno vrijeme u satima rada radnika sposobnog za rad na puno radno vrijeme te zaposlenog na puno radno vrijeme, koje u RH iznosi 1.800 radnih sati godišnje, odnosno 225 radnih dana godišnje
- FWU obiteljska jedinica rada (engl. Family Work Unit) predstavlja godišnje radno vrijeme u satima rada zdravih članova PG-a (obitelji) sposobnih za rad u punom radnom vremenu na PG-u.

Eurostat Statistics Explained (<https://ec.europa.eu>) navodi kako godišnja radna jedinica (AWU) predstavlja ekvivalent zaposlenja s punim radnim vremenom, odnosno ukupno odrađene sate koji su podijeljeni s prosječnim godišnjim satima odrađenim na poslovima s punim radnim vremenom u zemlji. Jedna godišnja radna jedinica predstavlja rad jedne osobe koja je zaposlena na poljoprivrednom gospodarstvu i obavlja puno radno vrijeme.

Neto prihod po FWU (Family Work Unit) predstavlja vrijednost koju je ostvarila obiteljska radna jedinica, a ona se prema Priručniku za tumačenje izvješća za poljoprivredna gospodarstva (www.fadn.hr) dobiva zbrajanjem neto dodane vrijednosti i investicijskih potpora koja je umanjena za troškove isplaćenih plaća, plaćenog najma zemljišta, te objekata i plaćenih kamata.

Vrijednost dobivena zbrajanjem neto dodane vrijednosti i investicijskih potpora naziva se neto prihod po AWU, koji se prema Rosić (2016.) dobiva oduzimanjem prosječnih troškova amortizacije od bruto prihoda izraženog u kunama po AWU.

U narednim tablicama prikazani su iznosi dohotka u ratarstvu, povrćarstvu i cvjećarstvu, vinogradarstvu i vinarstvu, te voćarstvu i maslinarstvu. U tablicama su brojčano prikazani podaci koji se odnose na bruto prihod, neto dodanu vrijednost, neto prihod, neto dodanu vrijednost po AWU, neto prihod po FWU, te neto prihod po AWU, za razdoblje od 2014. do 2018. godine na području Republike Hrvatske.

Tablica 1. Dohodak u biljnoj proizvodnji za 2014. godinu

Standardni rezultati 2014	Jedinica mjere	Ratarstvo	Povrćarstvo i cvjećarstvo	Vinogradarstvo i vinarstvo	Voćarstvo i maslinarstvo
Bruto prihod	kn	134.971,51	158.342,10	196.627,71	93.976,28
Neto dodana vrijednost	kn	98.139,89	95.689,16	129.564,13	34.613,27
Neto prihod	kn	72.746,06	49.517,26	120.055,84	29.209,09
Neto dodana vrijednost po AWU	kn/AWU	63.370,67	38.017,61	76.337,83	21.696,31
Neto prihod po FWU	kn/FWU	57.356,29	32.249,59	81.023,87	22.112,52
Neto prihod po AWU	kn/AWU	46.973,43	19.673,37	70.735,65	18.308,86

Izvor: www.fadn.hr

Neto dodana vrijednost prema Priručniku za tumačenje izvješća za poljoprivredna gospodarstva (www.fadn.hr) predstavlja vrijednost koja je dobivena oduzimanjem troškova amortizacije od bruto prihoda. U tablici 1. vidljivo je kako je u 2014. godini neto dodana vrijednost u ratarstvu te povrćarstvu i cvjećarstvu različita za otprilike tri tisuće kuna, a u voćarstvu i maslinarstvu taj iznos je najmanji. Na temelju toga kad vrijednost amortizacije oduzmemo od vrijednosti ukupnih prihoda od prodaje proizvoda uvećanih za isplaćene potpore koje su umanjene za troškove biljne i stočarske proizvodnje te režijske troškove, što predstavlja bruto prihod može se lako zaključiti kako je neto dodana vrijednost u vinogradarstvu i vinarstvu najveća. Pa se može zaključiti da se u 2014. godini ostvario najveći prihod u baš toj grani biljne proizvodnje.

Tablica 2. Dohodak u biljnoj proizvodnji za 2015. godinu

Standardni rezultati 2015	Jedinica mjere	Ratarstvo	Povrćarstvo i cvjećarstvo	Vinogradarstvo i vinarstvo	Voćarstvo i maslinarstvo
Bruto prihod	kn	93.512,47	183.744,61	142.099,10	101.047,28
Neto dodana vrijednost	kn	65.807,31	141.261,90	75.845,63	51.069,01
Neto prihod	kn	40.619,62	83.145,67	66.547,20	38.287,86
Neto dodana vrijednost po AWU	kn/AWU	46.625,88	57.605,95	56.937,87	33.887,62
Neto prihod po FWU	kn/FWU	33.317,86	55.535,44	57.285,16	30.967,80
Neto prihod po AWU	kn/AWU	28.779,87	33.906,42	49.957,48	25.406,49

Izvor: www.fadn.hr

U 2015. godini vide se brojčane oscilacije u svim granama biljne proizvodnje što ukazuje na ostvarene promjene u proizvodnji, prodaji, te ostvarenom bruto prihodu za tu godinu. Ako uspoređujemo 2015. godinu s 2014. godinom vidi se jasna razlika između ratarstva i povrćarstva i cvjećarstva.

U ratarstvu neto dodana vrijednost je drastično smanjena, a razlog tomu mogu biti poteškoće u razvoju usjeva, napad štetnika koji su oštetili usjeve, suša i mnogi drugi razlozi. Dok je u povrćarstvu i cvjećarstvu očit porast neto dodane vrijednosti što se također može tumačiti kao napredak u samoj proizvodnji, te ostvarenje povećanja dohotka.

U sektoru vinogradarstva i vinarstva može se vidjeti nagli pad u ostvarenoj neto dodanoj vrijednosti, što se može povezati s činjenicom da su u 2015. godini vjerojatno nastupile vremenske nepogode koje su značajno oštetile vinograde i prinose, što je uvjetovalo porastom cijena svih vinogradarskih proizvoda, a i samim time smanjenom prodajom te slabijim prihodima. U voćarstvu i maslinarstvu vidljiv je porast neto dodane vrijednosti, a moguć razlog tomu može biti nagli pad ostvarene vrijednosti u vinogradarstvu i vinarstvu.

Tablica 3. Dohodak u biljnoj proizvodnji za 2016. godinu

Standardni rezultati 2016	Jedinica mjere	Ratarstvo	Povrćarstvo i cvjećarstvo	Vinogradarstvo i vinarstvo	Voćarstvo i maslinarstvo
Bruto prihod	kn	114.042,06	107.634,44	160.328,41	67.892,01
Neto dodana vrijednost	kn	80.502,99	60.954,22	104.620,87	15.809,49
Neto prihod	kn	54.642,95	28.284,36	106.750,69	12.781,00
Neto dodana vrijednost po AWU	kn/AWU	56.234,23	27.737,68	76.119,17	12.086,04
Neto prihod po FWU	kn/FWU	44.146,67	17.393,24	94.504,37	11.579,27
Neto prihod po AWU	kn/AWU	38.170,06	12.871,01	77.668,77	9.770,81

Izvor: www.fadn.hr

Neto dodana vrijednost u 2016. godini također prikazuje oscilacije u svim granama biljne proizvodnje. U ratarstvu se vrijednost povećala nakon pada u 2015. godini što ukazuje na poboljšanje u samoj proizvodnji i samim time u ostvarenju prihoda koji je utjecao na povećanje neto dodane vrijednosti. U povrćarstvu i cvjećarstvu se nakon rasta same vrijednosti vidi drastičan pad u brojevima, a to ukazuje na moguće poteškoće u samoj proizvodnji tijekom godine. Porast vrijednosti očit je i u vinogradarstvu i vinarstvu, te se može zaključiti kako je to bila godina bez većih poteškoća u proizvodnji. Sektor voćarstva i maslinarstva u 2016. godini bilježi veliki pad u neto dodanoj vrijednosti, dok razlog toga mogu biti nagle klimatske promjene čiji utjecaj značajno može utjecati na samu proizvodnju.

Tablica 4. Dohodak u biljnoj proizvodnji za 2017. godinu

Standardni rezultati 2017	Jedinica mjere	Ratarstvo	Povrćarstvo i cvjećarstvo	Vinogradarstvo i vinarstvo	Voćarstvo i maslinarstvo
Bruto prihod	kn	138.476,43	141.111,04	174.587,38	127.283,37
Neto dodana vrijednost	kn	104.390,76	87.679,59	124.819,01	77.559,93
Neto prihod	kn	77.879,51	56.192,72	99.997,58	59.948,77
Neto dodana vrijednost po AWU	kn/AWU	73.952,48	43.636,08	80.589,06	58.194,35
Neto prihod po FWU	kn/FWU	66.413,66	37.453,27	86.561,00	54.609,35
Neto prihod po AWU	kn/AWU	55.171,39	27.965,80	64.563,17	44.980,44

Izvor: www.fadn.hr

U 2017. godini ratarstvo bilježi rast u neto dodanoj vrijednosti što znači da drugu godinu za redom nije bilo poteškoća u proizvodnji i ostvarenju prihoda. Uzrok tomu mogu biti povoljni klimatski uvjeti koji su jedan od najvažnijih čimbenika u ostvarenju kvalitetne proizvodnje ratarskih usjeva. U povrćarstvu i cvjećarstvu također se vidi porast u neto dodanoj vrijednosti što također ukazuje na poboljšanja u proizvodnji bez velikih poteškoća. Vinogradarstvo i vinarstvo drugu godinu za redom bilježi porast neto dodane vrijednosti što znači da se proizvodnja odvija bez poteškoća i u odgovarajućim uvjetima. Voćarstvo i maslinarstvo nakon drastičnog pada neto dodane vrijednosti u 2016. godini, bilježi porast vrijednosti, a to ukazuje na riješene poteškoće koje su onemogućavale kontinuiranu proizvodnju.

Tablica 5. Dohodak u biljnoj proizvodnji za 2018. godinu

Standardni rezultati 2018	Jedinica mjere	Ratarstvo	Povrćarstvo i cvjećarstvo	Vinogradarstvo i vinarstvo	Voćarstvo i maslinarstvo
Dohodak					
Bruto prihod	kn	143.096,94	129.448,15	202.619,01	82.358,95
Neto dodana vrijednost	kn	111.809,23	95.700,71	157.620,57	46.670,30
Neto prihod	kn	86.256,55	68.724,90	148.909,96	42.280,20
Neto dodana vrijednost po AWU	kn/AWU	82.319,95	46.480,62	103.636,50	33.228,05
Neto prihod po FWU	kn/FWU	75.786,80	45.940,83	125.510,07	37.055,74
Neto prihod po AWU	kn/AWU	63.506,69	33.378,81	97.909,22	30.102,41

Izvor: www.fadn.hr

Ratarstvo u 2018. godini bilježi najveći porast u neto dodanoj vrijednosti u cijeloj petogodišnjoj analizi dohotka u biljnoj proizvodnji. Neto dodana vrijednost u povrćarstvu i cvjećarstvu je u analiziranih pet godina svoj maksimum imala u 2015. godini, a u 2018. godini je u porastu ako se uspoređuje s prethodnom. U vinogradarstvu i vinarstvu porast neto dodane vrijednosti bilježi se tri godine za redom bez smanjivanja i velikih oscilacija što govori kako proizvodnja iz godine u godinu napreduje bez poteškoća. Voćarstvo i maslinarstvo u petogodišnjoj analizi bilježi pad i rast neto dodane vrijednosti, a razlozi koji su najvjerojatnije utjecali na takav ishod su prirodni i ekonomski.

3.6. Analiza bruto prihoda u biljnoj proizvodnji za razdoblje od pet godina

Kao što je prethodno navedeno u radu bruto prihod prema Priručniku za tumačenje izvješća za poljoprivredna gospodarstva predstavlja vrijednost ukupnih prihoda od prodaje proizvoda uvećanih za isplaćene potpore (bez investicijskih potpora) i umanjenih za troškove biljne i stočarske proizvodnje te režijske troškove.

Kako navode Očić i sur. (2018.) bruto prihod u svakoj grani proizvodnje pa tako i u biljnoj proizvodnji ovisi o veličini potpora koje se ostvare. U Republici Hrvatskoj potpore imaju najveće značenje u ratarskoj proizvodnji, čak 69% vrijednosti prodaje. Najmanje značenje

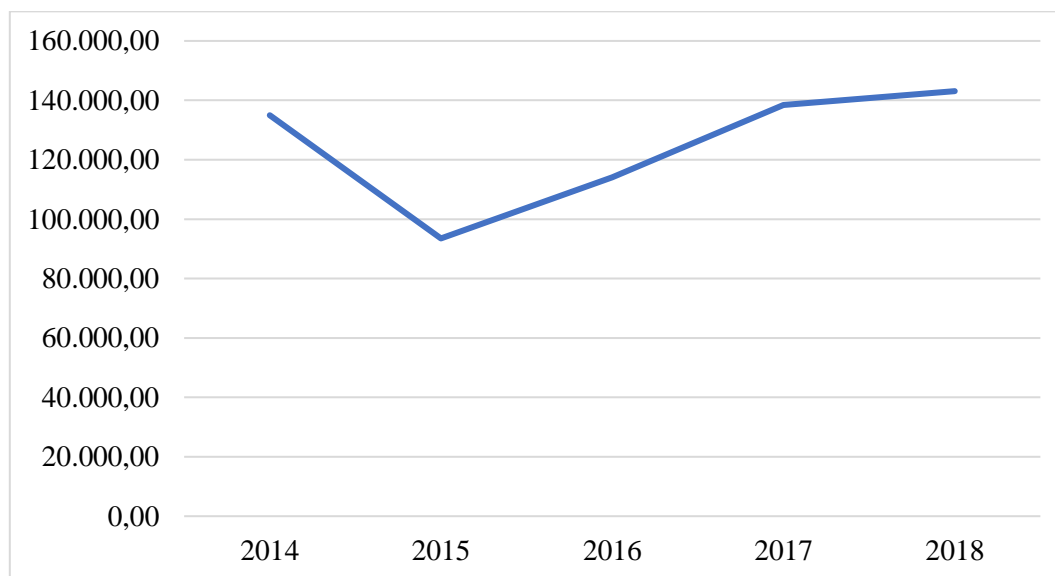
potpore imaju u povrćarstvu i cvjećarstvu i to 4% vrijednosti prodaje. Iz navedenog može se zaključiti kako potpore imaju veliko značenje u ostvarenju bruto prihoda, te je potpuno razumljivo da su potpore najveće u ratarskoj proizvodnji. Razlog toga je što upravo ta proizvodnja podmiruje stanovništvo svim egzistencijalnim proizvodima bez kojih se ne može.

Tablica 6. Bruto prihod u biljnoj proizvodnji za razdoblje od 2014. do 2018. godine

Bruto prihod	Ratarstvo	Povrćarstvo i cvjećarstvo	Vinogradarstvo i vinarstvo	Voćarstvo i maslinarstvo
2014	134.971,51	158.342,10	196.627,71	93.976,28
2015	93.512,47	183.744,61	142.099,10	101.047,28
2016	114.042,06	107.634,44	160.328,41	67.892,01
2017	138.476,43	141.111,04	174.587,38	127.283,37
2018	143.096,94	129.448,15	202.619,01	82.358,95

Izvor: www.fadn.hr

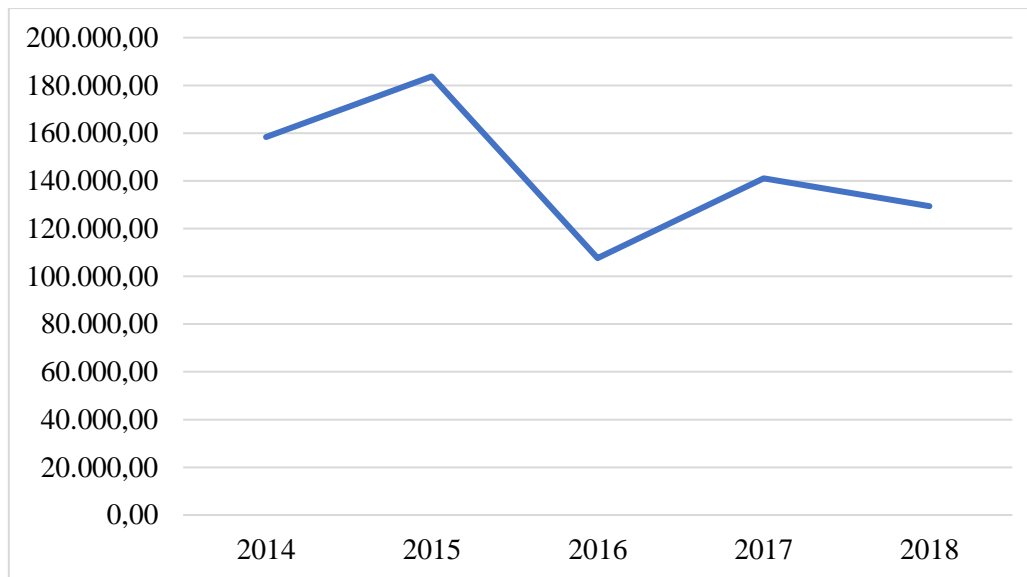
Iz navedenih podataka iz tablice može se zaključiti kako je bruto prihod kroz svih pet godina u svakoj grani proizvodnje imao razdoblje kad je bio u porastu, ali i u padu. Razlog osciliranja bruto prihoda može biti prirodni kao što su bolesti usjeva i napad štetnika koji uvelike mogu smanjiti prinos svega što se uzgaja, a to automatski utječe na smanjenje planiranog ostvarenja bruto prihoda zbog prodaje manje količine proizvoda na tržištu.

Grafikon 1. Bruto prihod u ratarstvu

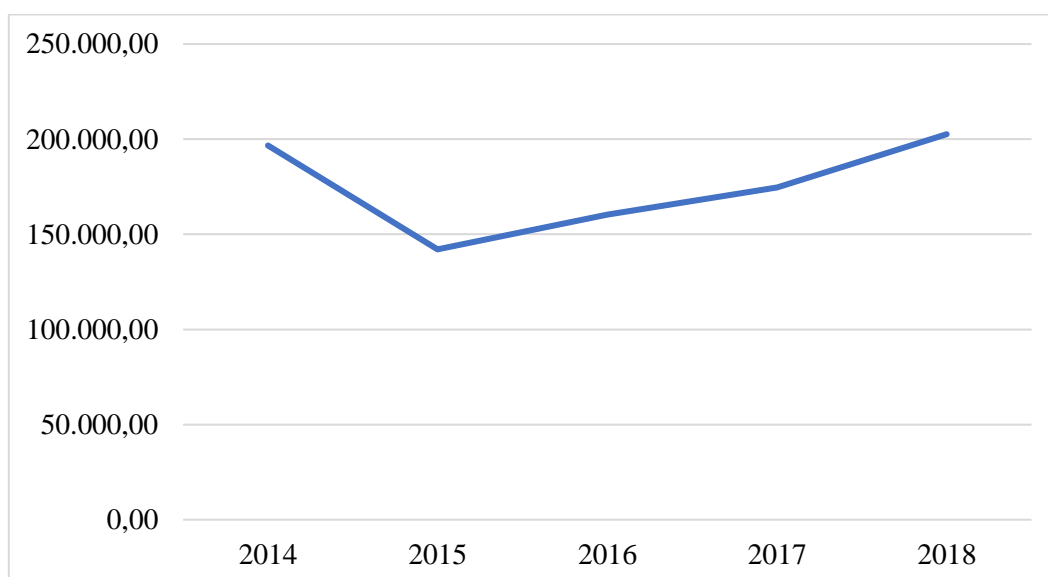
Pravac kretanja jasno prikazuje oscilaciju bruto prihoda u ratarstvu, za razdoblje od 2014. do 2018. godine. Iz prikazanoga može se vidjeti pad bruto prihoda koji je nastao u razdoblju 2014.

do 2015. godine, nakon kojega je nastupio porast bruto prihoda, te je do kraja analiziranog razdoblja taj trend kontinuiran i bez pada. Izračunata je razlika u oscilaciji vrijednosti bruto prihoda u ratarskoj proizvodnji od 49.584,48 kn.

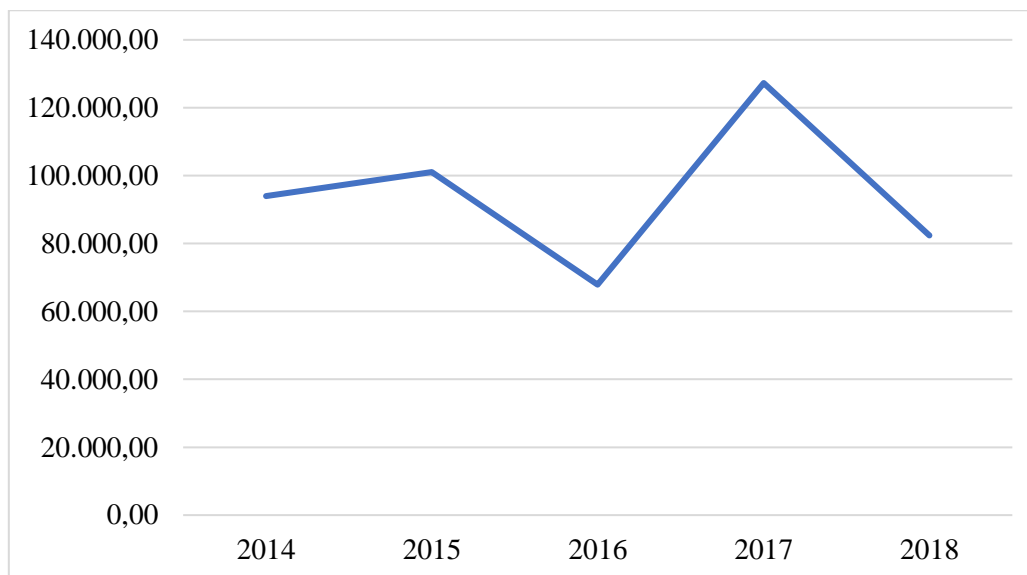
Grafikon 2. Bruto prihod u povrćarstvu i cvjećarstvu

U povrćarstvu i cvjećarstvu evidentan je porast i pad u stvaranju bruto prihoda kroz cijelo analizirano petogodišnje razdoblje, te se iz prikazanoga može zaključiti kako je bilo poteškoća u proizvodnji i prodaji proizvoda iz povrćarstva i cvjećarstva, pa tako i ostvarenju bruto prihoda. Razlika u oscilaciji vrijednosti bruto prihoda u povrćarstvu i cvjećarstvu iznosi 76.110,17 kn.

Grafikon 3. Bruto prihod u vinogradarstvu i vinarstvu

U vinogradarstvu i vinarstvu pravac kretanja bruto prihoda bilježi blagi pad u razdoblju između 2014. i 2015. godine, a u preostalim analiziranim godinama se bilježi blagi kontinuirani porast bez oscilacija. Izračunata razlika u oscilaciji vrijednosti bruto prihoda u vinogradarstvu i vinarstvu je 60.519,92 kn.

Grafikon 4. Bruto prihod u voćarstvu i maslinarstvu

Bruto prihod u voćarstvu i maslinarstvu također bilježi oscilacije kroz cijelo analizirano petogodišnje razdoblje. U razdoblju od 2016. do 2017. godine vidi se veliki porast u ostvarenju bruto prihoda, a taj trend nije nastavljen zbog velikog pada u ostvarenju bruto prihoda u razdoblju od 2017. do 2018. godine. Izračunata je razlika u oscilaciji vrijednosti bruto prihoda u voćarstvu i maslinarstvu koja iznosi 44.924,42 kn.

3.7. Analiza neto prihoda u biljnoj proizvodnji za razdoblje od pet godina

Prema Priručniku za tumačenje izvješća za poljoprivredna gospodarstva neto prihod predstavlja vrijednost dobivenu zbrajanjem neto dodane vrijednosti i investicijskih potpora koja je umanjena za troškove isplaćenih plaća, plaćenog najma zemljišta, objekata i plaćenih kamata. U ostvarivanju neto prihoda potpore također imaju značajnu ulogu. Prema Očić i sur. (2018.) u voćarstvu je najveći iznos ukupnih potpora i to bez investicijskih potpora, a u sektoru maslinarstva, najniži je iznos doprinosa pokrića i neto prihoda, dok je najveći iznos potpora koje imaju značajniju ulogu u ostvarivanju neto prihoda u ratarskoj proizvodnji. Iz prikazanih podataka u slijedećoj tablici također se može zaključiti kako su iznosi neto prihoda imali

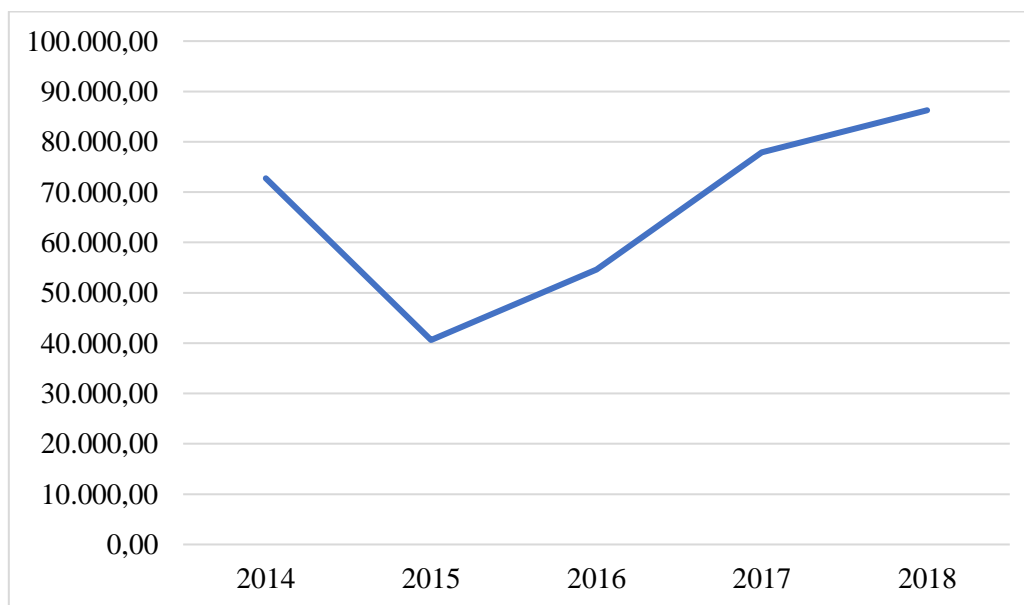
oscilacije tijekom petogodišnjeg razdoblja. Tablica 7. prikazuje neto prihod u biljnoj proizvodnji na području Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. do 2018. godine.

Tablica 7. Neto prihod u biljnoj proizvodnji za razdoblje od 2014. do 2018. godine

Neto prihod	Ratarstvo	Povrćarstvo i cvjećarstvo	Vinogradarstvo i vinarstvo	Voćarstvo i maslinarstvo
2014	72.746,06	49.517,26	120.055,84	29.209,09
2015	40.619,62	83.145,67	66.547,20	38.287,86
2016	54.642,95	28.284,36	106.750,69	12.781,00
2017	77.879,51	56.192,72	99.997,58	59.948,77
2018	86.256,55	68.724,90	148.909,96	42.280,20

Izvor: www.fadn.hr

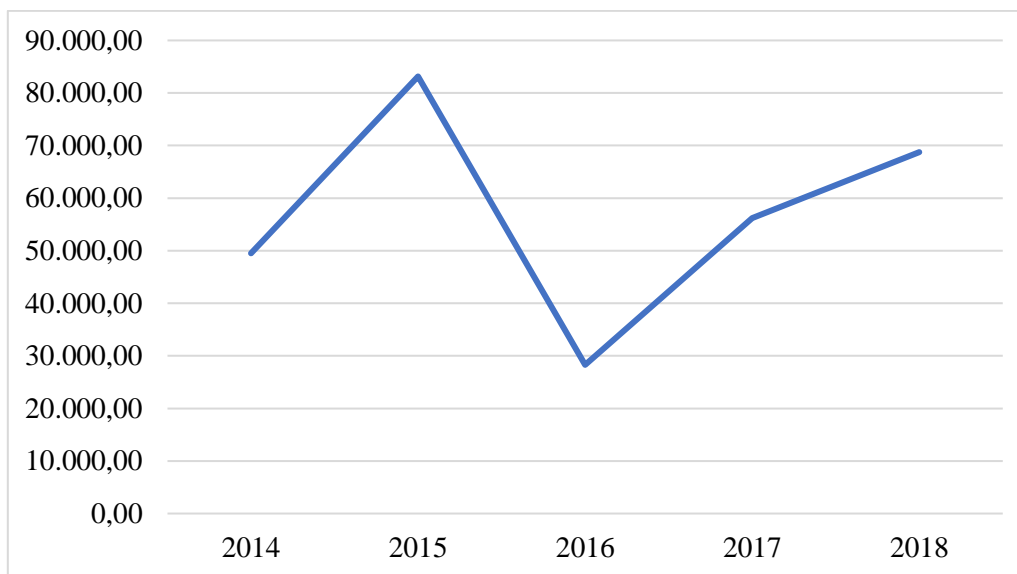
U grafikonu 5 koji se odnosi na ratarstvo linija grafikona prikazuje kako je u ostvarenju neto prihoda kroz analiziranih pet godina bio pad i porast. U razdoblju od 2014. do 2015. linija grafikona prikazuje pad ostvarenog neto prihoda, a razlog toga mogu biti neostvarene potpore, koje imaju značajnu ulogu u ostvarenju neto prihoda. Izračunata je razlika u oscilaciji vrijednosti bruto prihoda u ratarskoj proizvodnji od 45.636,93 kn.

Grafikon 5. Neto prihod u ratarskoj proizvodnji

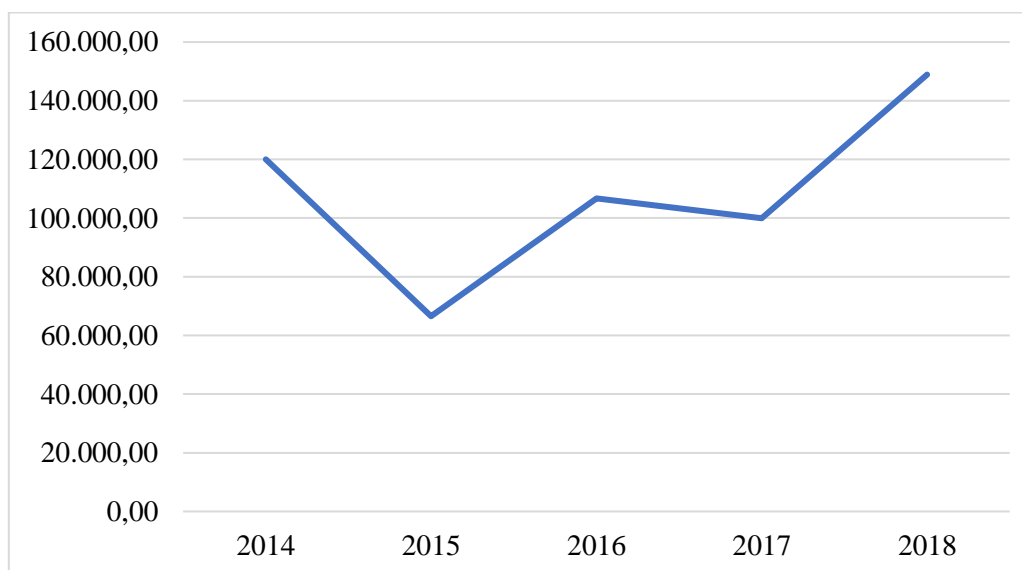
U povrćarstvu i cvjećarstvu linija grafikona prikazuje velike oscilacije u ostvarenju neto prihoda. U razdoblju od 2014. do 2015. bilježi se porast, a od 2015. do 2016. godine linija grafikona prikazuje veliki pad u ostvarenju neto prihoda, što znači da je bilo velikih poteškoća

u proizvodnji. Nakon 2016. godine linija grafikona bilježi porast. Razlika u oscilaciji vrijednosti bruto prihoda u povrćarstvu i cvjećarstvu iznosi 54.861,31 kn.

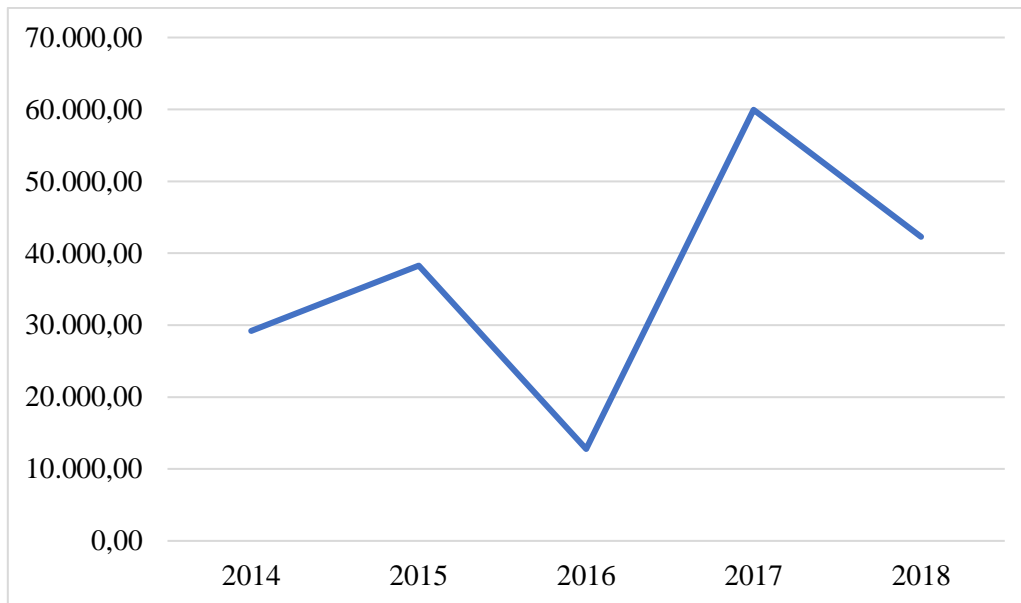
Grafikon 6. Neto prihod u povrćarstvu i cvjećarstvu

Linija grafikona u vinogradarstvu i vinarstvu prikazuje pad i porast u ostvarenju neto prihoda u svakoj godini analiziranog razdoblja. U razdoblju od 2014. do 2015. linija grafikona bilježi pad u ostvarenju neto prihoda, dok u preostalim analiziranim godinama linija bilježi porast s malom oscilacijom u razdoblju od 2016. do 2017. godine, nakon koje se nastavlja porast. Izračunata je razlika u oscilaciji vrijednosti bruto prihoda u vinogradarstvu i vinarstvu od 82.362,75 kn.

Grafikon 7. Neto prihod u vinogradarstvu i vinarstvu

U voćarstvu i maslinarstvu linija grafikona bilježi najveće oscilacije. U prve dvije godine analiziranog razdoblja bilježi se porast i pad u ostvarenju neto prihoda koji je rezultat lošeg poslovanja i slabog ostvarenja potpora, a u razdoblju od 2016. do 2017. godine linija grafikona prikazuje izniman porast koji je rezultat veće proizvodnje i prodaje proizvoda. Porast u ostvarenju neto prihoda nije nastavljen jer linija u zadnjoj analiziranoj godini bilježi pad. Utvrđena razlika u oscilaciji vrijednosti bruto prihoda u voćarstvu i maslinarstvu iznosi 47.167,77 kn.

Grafikon 8. Neto prihod u voćarstvu i maslinarstvu

Iz analize bruto i neto prihoda u biljnoj proizvodnji za razdoblje od pet godina može se zaključiti kako u svakoj grani proizvodnje postoje oscilacije odnosno razdoblja rasta i pada u ostvarenju navedenih prihoda. Razlozi su brojni jer je biljna proizvodnja vrlo osjetljiva i podložna brojnim utjecajima. Bez obzira na rezultat poslovanja, u svakoj od navedenih grana proizvodnje postoje temelji za napredak pa tako i bolje ostvarenje poslovnog rezultata.

4. ZAKLJUČAK

Prikupljeni i obrađeni proizvodni, ekonomski i financijski podaci s reprezentativnih uzoraka poljoprivrednih gospodarstava omogućuju pravilnu analizu strukture dohotka biljne proizvodnje. Tako prikupljeni uzorci naknadno se klasificiraju prema određenim kriterijima kako bi prikupljeni podaci bili što ispravniji. Kriteriji po kojima se klasificiraju prikupljeni uzorci su ekonomska veličina gospodarstva, vrsta poljoprivredne proizvodnje i regionalna pripadnost. Prikupljanje podataka, njihova obrada i provođenje samog istraživanja obaveza je svih članica Europske unije. Tako prikupljene i obrađene podatke sve države članice šalju u Upravu za poljoprivredu i ruralni razvoj. Zaprimiti podaci se dalje analiziraju, te se na temelju rezultata donosi Zajednička poljoprivredna politika Europske unije.

Na komercijalnim poljoprivrednim gospodarstvima pojavila se potreba za praćenjem i vrednovanjem proizvodnih, ekonomskih i financijskih rezultata, a kako bi se utvrdio utjecaj Zajedničke poljoprivredne politike u svim državama članicama Europske unije, povećala se potreba za informacijama koje su detaljno prikazivale postojeće stanje poljoprivrede. Na temelju toga utemeljen je Sustav poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka kako bi svi poljoprivredni proizvođači mogli lakše utvrditi i analizirati financijski rezultat, te si tako olakšati poslovanje. Uspostava i provođenje FADN sustava u Republici Hrvatskoj predstavlja obavezu, te se provodi na temelju Zakona o poljoprivredi. Kako bi uspostava i provođenje, te sama organizacija FADN sustava u Republici Hrvatskoj bila uspješna, Ministarstvo poljoprivrede Republike Hrvatske kao odgovorno tijelo državne uprave donijelo je Pravilnik o provedbi Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka, u kojem su detaljno propisani uvjeti i način provedbe sustava.

Na temelju obrađenih podataka može se zaključiti kako je svaka grana biljne proizvodnje u Republici Hrvatskoj kroz promatrano petogodišnje razdoblje imala značajne oscilacije u ostvarenju dohotka. Zaključuje se da su one proizvodnje koje su imale veće razlike u oscilacijama vrijednosti povezane sa većim tržišnim rizicima u poljoprivrednoj proizvodnji.

5. POPIS LITERATURE

1. Crnčan A., Ranogajec Lj. (2012.): Percepcija poljoprivrednih proizvođača o sustavu knjigovodstva; Agronomski glasnik 5-6/2012. str. 307-316
2. Očić, V., Grgić, Z., Batelja Lodeta, K., Šakić Bobić, B. (2018.): Udio potpora u prihodu poljoprivrednih proizvođača Republike Hrvatske; Poljoprivreda, Vol. 24/2, 2018.; str. 57-62
3. Ranogajec Lj., Deže J., Kuharić D., Todorčić Vekić T. (2014.): Sustav poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka – FADN; 7th International Scientific/Professional Conference Agriculture in nature and environment protection; Vukovar, 28th-30th May 2014. str. 48-55
4. Ranogajec, Lj., Crnčan, A. (2009.): Računovodstvo u funkciji povećanja konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava;, Globalizacija i regionalni identitet; Ekonomski fakultet u Osijeku; Osijek. str. 205-2013.
5. Rosić K. (2016.): Usporedba poslovanja različitih tipova poljoprivrednih gospodarstava u Hrvatskoj; diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet, Zagreb, <https://zir.nsk.hr/islandora/object/agr%3A208/datastream/PDF/view> (19.05.2022.)
6. Službena stranica FADN-a; (<https://www.fadn.hr/>), (18.03.2022.)
7. Priručnik za tumačenje izvješća za poljoprivredno gospodarstvo; (https://www.fadn.hr/wp-content/uploads/2021/12/PG_2019.pdf), (18.03.2022.)
8. Hrvatska enciklopedija; (<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=15728>), (20.03.2022.)
9. Eurostat Statistics Explained: ([https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Glossary:Annual_work_unit_\(AWU\)\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Glossary:Annual_work_unit_(AWU)))), (19.05.2022.)
10. Službena stranica FADN-a, organizacija; (<https://www.fadn.hr/organizacija/o-hr-fadn-u/>), (25.06.2022.)
11. FADN priručnik 2020; (https://app.fadn.hr/docs/prirucnik_2020.pdf), (25.06.2022.)
12. Pravilnik o provedbi Sustava poljoprivrednih knjigovodstvenih podataka; (https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_03_36_436.html), (25.06.2022.)